Dosarul:nr.2a-577/24 Judecător:
Ciprian Valah
2-23024570-02-2a-07022024

D E C I Z I E

11 iunie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana

Panov

Judecătorii Olga Cojocaru și Marina

Anton

Grefier Ecaterina

Mihailov

examinând în ședința publică apelul declarat de *****, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ctitor Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (înaintată în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011), împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 aprilie 2023, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La data de 16 februarie 2023 reclamanta Ctitor Natalia s-a adresat în instanța de judecată cu cerere către ***** al RM, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1996/2007 din 06.03.2007, privind încasarea de la Popa Andrei a datoriei în mărime de 153 020 lei și dispunerea compensării prejudiciului moral în mărime de 132 000 lei, prin încasarea sumei din contul bugetul de stat.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la data de 28 noiembrie 2011, prin încheierea executorului judecătoresc Dușcov Valentin a fost intentată procedura de executare a documentului executoriu nr. 2-1996/2007 din 06.03.2007, privind încasarea de la Popa Andrei a datoriei în mărime de 153 020 lei. În prima jumătate a anului 2021 (ca urmare a apelurilor telefonice a reclamantei) executorul judecătoresc Dușcov Valentin a expediat reclamantei prin aplicația Viber, unele din actele procesuale din dosarul de executare, inclusiv citația destinată debitorului executării, de a se prezenta la Oficiul executorului judecătoresc pentru întocmirea procesului-verbal de atragere la răspundere contravențională.

Susține reclamanta că, ulterior a încercat să contacteze executorul judecătoresc prin aplicațiile Viber, Telegram în vederea informării sale cu privire la executarea documentului executoriu, doar că, fiind recepționate mesajele, acestea au rămas fără răspuns.

Menționează că, prin cererea din 24.05.2022 adresată executorului judecătoresc prin poșta terestră şi recepționată de ultimul la data de 26.05.2022, repetat a fost solicitată informația cu privire la derularea procedurii de executare, s-a solicitat atragerea la răspundere contravențională a debitorului, precum şi s-a solicitat calcularea şi încasarea de la debitorul executării a dobânzii de întârziere. Însă toate eforturile de oferire a informației privind procedura de executare, inclusiv cele menționate mai sus au rămas fără răspuns, fiind ignorate de executorul judecătoresc, iar documentul executoriu fiind neexecutat, reclamanta este afectată în realizarea drepturilor sale patrimoniale, care ca urmare, produc afectarea la nivel moral prin dezamăgiri, frustrări, anxietate.

Invocă că, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (în continuare Legea 87/2011), „Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă. În privința termenului rezonabil pentru executarea documentului executoriu se menționează că, printr-o formulă adeseori utilizată, CEDO a statuat: „durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei şi cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea afacerii, comportamentul reclamantului şi al autorităților competente, precum şi miza litigiului pentru cel interesat” (hotărârea din 27 iunie 2000, Frylander c. Franţa, par. 43; hotărârea din 18 februarie 1999, Laino c. Italia, par. 18; hotărârea din 4 aprilie 2006, Marsălek c. Cehia, par. 49; hotărârea din 13 iulie 2006, Nichifor c. România (nr. 1), par. 26.).

Mai indică că în conformitate cu prevederile art.2 alin.(6) al Legii 87/2011, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată şi a autorităților relevante, de durata încălcării şi de importanța procesului pentru reclamant.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 26 aprilie 2023 s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ctitor Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

S-a constatat încălcarea dreptului reclamantei Ctitor Natalia la executarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06 martie 2007. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ctitor Natalia prejudiciul moral în mărime de 67 000, 36 (șaizeci și șapte mii, 36) lei, pentru neexecutarea în termen

rezonabil a hotărârii judecătorești raportat la perioada 28 noiembrie 2011 - 16 februarie 2023. În rest, s-a respins acțiunea.

La data de 05 mai 2023 ***** al RM a depus cerere de apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii integral.

În motivarea cererii de apel apelantul ***** a indicat că conform jurisprudenței Curţii Europene, și anume, art. 6 din Convenție, îi garantează oricărei persoane dreptul de acces la justiție, care are drept consecință dreptul la executarea hotărârilor judecătorești definitive. Totuși, dreptul respectiv nu poate obliga un stat să asigure executarea fiecărei hotărâri cu caracter civil, oricare ar fi ea şi oricare ar fi circumstanțele; în schimb, statul are obligația de a se dota cu un arsenal juridic adecvat şi suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive ce îi revin. Respectiv, instanţa de judecată are ca sarcină exclusivă de a analiza dacă măsurile adoptate de autoritățile naționale au fost adecvate şi suficiente.

La caz, se observă, în mod cert, că creditorul Ctitor Natalia de la data intentării procedurii în anul 2011, abia în anul 2022 s-a interesat de cursul procedurii de executare; nu a manifestat maximă diligență şi bună credință ca creditor al procedurii de executare; a solicitat abia în 2022, de la executor, informarea cu privire la derularea procedurii de executare; a solicitat abia în 2022, de la executor, atragerea la răspundere contravențională a debitorului, pornirea urmăririi penale, anunțarea în căutare; a solicitat abia în 2022, calcularea şi încasarea dobânzilor de întârziere; a invocat că prin intermediul aplicației Viber în anul 2022, a încercat să i-a legătura cu executorul judecătoresc; nu a uzat de dreptul de a solicita strămutarea documentului executoriu la un alt executor judecătoresc conform art. 32 Cod de executare; nu a demonstrat, nici verbal şi nici în scris, prin probe de impecabilitate probațiunile, miza şi importanta urmărită, ca credit, pe parcursul anilor; a confirmat şi aprobat în mod tacit, că acțiunile și măsurile executorului judecătoresc, sub aspectul legalității, oportunității, proporționalității, suficienței, au fost legale şi întemeiate; a manifestat acțiuni de impasibilitate şi lipsă de dorință pozitivă, ca creditor; acțiunile pasive şi nepăsarea sunt imputate exclusiv intimatei Natalia Ctitor.

Afirmă apelantul că, urmează a se ține cont de caracterul obligației de executare şi importanța pentru creditorul executării (miza pentru reclamant), care nu a fost demonstrate sub nici un aspect. Or, în materia neexecutării sau executării tardive, pornind de la cauza care nu a fost una complexă, debitorul Popa Andrei și creditorul Ctitor Natalia, aplicarea şi interpretarea termenilor, de către instanța de fond, a fost supusă unui standard ridicat, fiind contrar jurisprudenței, deoarece executarea obligațiilor din speță, nu ține de obligații cu privire la drepturi sociale inerente persoanei (de ex. salarii; pensii; compensații sociale; etc.) sau unele drepturi inerente unui trai decent (de ex. acordarea de spații locative; evacuarea; etc.). La caz, este necesar de a trage atenția la calitatea debitorului executării, şi anume, dacă debitorul este o autoritate de stat sau un terț privat (o persoană fizică sau o entitate juridică private), la caz fiind un terț privat Popa Andrei.

Afirmă că, statul poate răspunde pentru o datorie neexecutată de către un privat dacă nu depus o diligență întru asigurarea executării. Prin urmare, problema, în prezenta speță, este lipsa mijloacelor financiare a debitorului, şi nu poate fi imputată drept răspundere patrimonială a statului. Nu se poate ignora neimplicarea activă a executorului judecătoresc în procesul de executare, or, acesta, ca unică persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii, a întocmit un șir de măsuri executorii în vederea finalizării actului

de justiție. Astfel, în vederea examinării juste a pretențiilor ce decurg din Legea nr.87, pe lângă respectarea strictă a cadrului procedural impus de dispozițiile CPC şi a legii precitate, este necesară şi cunoașterea, în special de către instanțele judecătorești, a jurisprudenței constatate de către Curtea Europeană, prin care s- au definitivat deja principii după care se examinează astfel de pretenții. Or, pretențiile în cauză se caracterizează prin conținut specific, în funcţie de obiectul probațiunii, subiecții procesuali, termenul de examinare, sarcina probațiunii (sarcina probațiunii de lipsă a încălcării dreptului, sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material, etc.), inclusiv soluțiile deduse din jurisprudența Curţii Europene pentru Drepturile Omului.

Mai notează că, toate cauzele intentate în temeiul Legii nr. 87, urmează să parcurgă trei etape de apreciere: identificarea în substanță a obiectului pretențiilor; identificarea perioadei de referință; aprecierea necesităţii şi, dacă e cazul, a cuantumului satisfacțiilor echitabile. Prin prisma jurisprudenţei Curţii Europeane pentru Drepturile Omului, aprecierea termenului rezonabil de executare urmează a fi făcut după anumite criterii de apreciere, cum sunt: complexitatea cauzei, comportamentul părţilor, care include aprecierea comportamentului reclamantului şi a autorităţilor, şi miza (interesul) pentru reclamant.

Menționează că, complexitatea obiectului executării se manifestă prin faptul că debitorul se presupune a fi în imposibilitatea executării creanței(suma de bani) în beneficiul Nataliei Ctitor. Comportamentul autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești. Reieșind din datele prezentate conform raportului motivat, se poate conchide că, conduita şi măsurile, acţiunile autorităţii responsabile de executarea hotărârii judecătorești, - executorul judecătoresc Duşcov Valentin, este una conformă cu legislația în vigoare şi nu relevă indicii privind lipsa de diligență. În acest sens, toate acţiunile executorului judecătoresc corespund exigențelor legale înaintate față de formă şi conţinut, se încadrează în prevederile legale şi întrunesc exigențele prevăzute de Codul de executare şi Legea Nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești. Instanţa de fond a pus la baza concluziilor sale, argumentele faptice ale reclamantei Natalia Ctitor care a invocat că, la dosar nu sunt probe ce atestă că, neexecutarea documentului s-ar datora acesteia.

Consideră că, în cadrul procedurii de executare, creditorul Ctitor Natalia trebuia să fie diligentă, or, executorul a învederat în cadrul raportului o îndelungată lipsă de stăruință în vederea facilitării executării silite din partea creditorului, fapt ce confirmă că intimatul a pierdut orice interes în încasarea efectivă a sumei bănești. Mai mult, legiuitorul prevede în conținutul art. 44 alin. (5) CE că, creditorul este obligat să acorde executorului judecătoresc sprijin efectiv pentru aducerea la îndeplinire a executării silite, punându-i la dispoziție şi mijloacele necesare în acest scop. Contrar prevederilor respective, intimatul nu doar a fost pasiv, dar şi a împiedicat executorul în procesul de executare silită. Faptul dat poate fi apreciat drept şi o influențare negativă asupra cursivității executării documentului executoriu.

Susține că, este una pripită şi eronată soluția privind încasarea sumei de 67 000, 36 lei cu titlu de prejudiciu moral, cauzat în urma încălcării termenului rezonabil de executare a documentului executoriu, în condițiile în care pricina nu a fost examinată sub toate aspectele şi s-a dat o apreciere incorectă a probelor prezentate. Ori, Legea nr. 87 nu operează cu încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a unui document executoriu, cum s-a hotărât, dar operează cu încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, şi nu în alt mod. În situaţia în care potrivit Legii nr. 87/2011, este elucidată rezonabilitatea şi pertinența măsurile

întreprinse de către executor, este inadecvată concluzia instanţei privind culpa exclusivă a executorului, în ceea ce vizează neexecutarea titlului executoriu, în situaţia în care însuși creditorul nu susține măsurile coercitive aplicate de către executor. Astfel, de către autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești au fost întreprinse toate măsurile care puteau fi în mod rațional întreprinse pentru executarea documentului executoriu vizat, iar poziția instanței de fond necesită a fi rectificată.

Invocă că, instanța de fond nu a produs, cu evidență, argumente solide în favoarea soluției adoptate şi respingerea argumentelor reclamantului, redând succint legislația în vigoare fără explicarea aplicării unor norme şi neaplicarea altora, invocate ca temei legal al cererii, respectiv, hotărârea în cauză, nu poate fi apreciată ca o hotărâre motivată, având multe lacune. Hotărârea contestată este dictată de concluzii nemotivate, or, motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului şi a calității actului de justiție, o condiție a procesului echitabil, exigență a prevederilor art. 236 CPC şi art. 6 alin. (l) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale. Astfel, motivarea trebuie să justifice prin forţa logicii, raţionamentelor, probelor şi normelor de drept, toate elementele care compun legalitatea actului judecătoresc, însă, la caz, această exigenţă lipseşte integral, ce denotă un viciu şi o omisiune a judecătorului de a aduce motive suficiente, în baza cărora ***** a fost lipsit de dreptul de a înţelege motivele încasării unei astfel de sume, motive destul de serioase încât de această motivare să depindă aprecierea legalităţii şi corectitudinii hotărîrii judecătoreşti. Nemotivarea unei hotărâri echivalează practic cu soluţionarea procesului fără a intra, pe deplin, în fondul acţiunii, nu cuprinde motivele pe care se sprijină soluţia sa cu privire la admiterea cererii de chemare în judecată, iar absenţa motivării din cuprinsul hotărârii judecătoreşti are semnificaţia neexaminării acestei chestiuni şi atrage după sine anularea acesteia.

Reprezentantul apelantului ***** al RM, - Teodor Stelea, în ședința de judecată a solicitat admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii integral.

Intimata Ctitor Natalia în ședința instanței de apel a solicitat respingerea apelului declarat de ***** al RM și menținerea hotărârii instanței de fond ca fiind una legală și întemeiată.

Audiind participanții la proces, studiind materialele cauzei, Colegiul Civil consideră apelul declarat ca fiind neîntemeiat și care urmează a fi respins din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 385 lit. a) CPC, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept respingă apelul şi să mențină hotărârea primei instanțe.

Potrivit dispozițiilor art. 118 alin. (1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Articolul 130 alin. (1) CPC, statuează că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin.(1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 373 alin.(1), (2), (5) CPC, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conținutul celor relatate Colegiul reține că, sarcina instanței de apel derivă reieșind din dispozițiile art. 373 alin.(1), (2), (5) CPC, în condițiile în care instanţa de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acţiunii în raport cu concluziile reţinute de către aceasta.

Colegiul Civil reține că, instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esențiale care i sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

În contextul pretențiilor deduse judecării, instanța de apel reține că, în conformitate cu prevederile art.5 CPC, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța de judecată în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

După cum rezultă din actele cauzei, reclamanta Ctitor Natalia s-a adresat în instanța de judecată cu acțiune privind constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06.03.2007, privind încasarea de la Popa Andrei a datoriei în mărime de 153 020 lei.

În susținerea pretențiilor înaintate, reclamanta a anexat două titluri executorii privind încasarea datoriei în mărime de 152 720 lei și cheltuielile de judecată 300 lei, depuse spre executare la data de 14.05.2007; încheierea executorului Dușcov Valentin din 28.11.2011, privind intentarea procedurii de executare a documentului executoriu privind încasarea datoriei în mărime de 153 020 lei; cererea reclamantei din 24.05.2022 și extrasul mesajelor din aplicația Viber prin care Ctitor Natalia solicită de la executor informația privind executarea documentului executoriu.

Potrivit prevederilor art. 2 din Legea nr.87 din 21.04.2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, „(1) Orice persoană care consideră că i-a fost încălcat dreptul la [...] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanța de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări [...]”.

Potrivit prevederilor art. 4 din Legea nr.87 din 21.04.2011, „(1) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la […] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești

[…] revine Ministerului Justiției […]”. (2) […] executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil [...]. (3) Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris şi va conține: numele şi prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, [...] ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acţiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare şi motivarea acestora; [...]; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil. Concluziile instanței.

Însumând cele relatate mai sus, Colegiul consideră că, prin prisma normelor legale enunțate mai sus, instanța de fond corect a apreciat ca fiind întemeiată pretenția înaintată de Ctitor Natalia privind constatarea încălcării dreptului acesteia la executarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06.03.2007, privind încasarea de la Popa Andrei a datoriei în mărime de 153 020 lei, ori, la caz, procedura de executare a documentului executoriu nr. 2-1996 din 06.03.2007, în care Ctitor Natalia are calitatea de creditor, iar Popa Andrei pe cea de debitor de la care urmează a fi încasată datoria în mărime de 153 020 lei, a fost intentată de către executorul judecătoresc Dușcov Valentin a fost intentată încă la data de 28.11.2011. Reieșind din cele menționate, se constată că, documentul executoriu nu a fost executat o perioadă considerabilă de timp, și anume, 11 ani, 2 luni și 19 zile.

În acest context, instanța de apel va respinge argumentele apelantului ***** al RM precum că, în speță, culpa neexecutării cade pe seama reclamantei/intimatei Ctitor Natalia, prin faptul că aceasta nu s-a interesat despre executarea documentului executoriu și nu a acordat sprijin executorului, ori, anterior Ctitor Natalia s-a adresat în repetate rânduri executorului judecătoresc Dușcov Valentin pentru a se interesa de soarta și etapa la care se află spre executare documentul executoriu.

Tot aici, instanța de apel reține și faptul că prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului și indiferent de vinovăția organului responsabil de executarea hotărârii judecătorești (art. 2 alin.(2),(3) Legea nr. 87).

Potrivit art.2036 Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege. Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacție echitabilă persoanei vătămate doar cînd aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat și persoana vătămată astfel va putea obține o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit. Dreptul la despăgubire pentru

atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacție sau printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Conform art.2037 Cod civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Conform art.4 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Cât ține de repararea prejudiciului moral pentru neexecutarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06.03.2007, iar ca urmare încasarea din bugetul de stat în beneficiul reclamantei Ctitor Natalia a sumei în mărime de 132 000 lei, Colegiul reține ca fiind aplicabile speței prevederile art. 2 al Legii nr. 87 din 21.04.2011, care indică că, „(1) Orice persoană care consideră că i-a fost încălcat dreptul la [...] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanța de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare [...]. (2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la […] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant). (3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la […] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția […] organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești […]. (6) Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la [...] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului, conduita [...] autorităților relevante, durata încălcării și importanța procesului pentru reclamant.

În conformitate cu art. 5 din Legea nr. 87 din 21.04.2011, „(1) În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la […] executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral […]”.

În baza materialului probator și normelor legale enunțate mai sus, Colegiul consideră că, instanța de fond la judecarea cauzei a apreciat just ca fiind întemeiată pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral pentru neexecutarea în termen rezonabil a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06.03.2007. În acest context, orice persoană poate înainta în judecată o acțiune civilă privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, care se repară numai dacă încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului, indiferent de vinovăția organului responsabil de executarea hotărârii judecătorești.

Potrivit normelor legale în vigoare, la aprecierea mărimii prejudiciului moral instanța se conduce de perioada de neexecutare a documentului executoriu și de următoarele criterii prevăzute la art. 2 alin.(6) din Legea nr. 87 din 21.04.2011: 1. complexitatea procedurii de executare; 2. comportamentul/conduita participanților și autorităților relevante; 3. miza pentru cel interesat (pentru reclamant).

Cât ține de durata de neexecutare a hotărârii judecătorești, se constată că, perioada de neexecutare a documentului executoriu nr. 2-1196 din 06.03.2007, începe din 28.11.2011, dată la care a fost intentată procedura de executare (f.d.8), până la data înaintării adresării reclamantei Ctitor Natalia cu acțiune civilă în instanța de judecată, și anume, 11 ani, 2 luni și 19 zile. În speță, lipsește caracterul de complexitate a documentului executoriu, fiind vorba doar de un singur creditor și debitor.

Totodată, contrar argumentelor indicate de către ***** al RM în cererea de apel cu privire la comportamentul participanților din procedura de executare, Colegiul consideră că, în speță nu se constată ***comportamentul de tergiversare*** în executare a documentului executoriu din partea reclamantei/intimatei Ctitor Natalia, ori, potrivit legislației, prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de ***conduita autorității relevante***, la caz a executorului judecătoresc Dușcov Valentin (art.2 alin.(3) Legea nr.87). ***Vizavi de miza*** procedurii de executare, aceasta este una importantă, deoarece suma dispusă spre executare prin intermediul documentului executoriu este considerabilă la fel cași perioada de neexecutare a acestuia.

Drept urmare, apreciind criteriile de stabilire a mărimii prejudiciului moral precitate și perioada de neexecutare a documentului executoriu, pretenția admisă de către instanța de fond cu privire la încasarea în beneficiul reclamantei/intimatei Ctitor Natalia a prejudiciului moral în mărime de 67 000, 36 lei este una justificată. În acest sens Colegiul reține că, la aprecierea mărimii prejudiciul moral solicitat urmează a se ține cont de mărimea satisfacțiilor acordate de Curtea Europeană, care nu trebuie să fie disproporționate în raport cu sumele acordate de Curte în spețe similare.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, instanţa de judecată decide asupra acordării unei satisfacţii echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor de judecată. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, ca astfel să fie menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite şi suma acordată. Aprecierea prejudiciului moral se face în raport miza pentru reclamant,

comportamentul părților, bună/reaua credință, durata, etc. şi se ia în considerație principiul general al echității şi suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețe similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului şi se apreciază individual pentru fiecare caz.

Colegiul reține că în circumstanțele speței sacrificarea principiului preeminenței dreptului în sensul impunerii unei alte conduite decât cea prescrisă de către legislator va avea inter alia drept efect defavorizarea procesuală a intimatului, deoarece asemenea acțiuni nu pot fi admise de către instanța de judecată decât în condițiile expres stabilite de lege, în caz contrar, acțiunile arbitrare ale instanțe sunt incompatibile testului de imparțialitate obiectivă perceput de un observator informat și dezinteresat.

Or, imparțialitatea este esențială pentru îndeplinirea adecvată a funcției judiciare, ea privește nu doar hotărârea însăși, ci și întreg procesul, prin care se ajunge la aceasta (valoarea 2, principiile de la Bangalore privind conduita judiciară).

Mai mult decât atât, în conformitate cu prevederile art.9 CPC, instanței de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate și egalitate a părților în drepturi (art.26 CPC), motiv din care exonerarea unui participant la proces de obligația legală reprezintă în esență o favorizare nejustificată, în frauda regulilor unui proces echitabil.

În această ordine de idei, în opinia Colegiului, toate argumentele și afirmațiile invocate de către apelant, sunt lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, iar instanța de apel le apreciază ca fiind inconsistente și fără raționament juridic valabil circumstanțelor speței.

În plus, este important de remarcat faptul că apelantul, utilizând calea de atac nu a prezentat în instanța de apel probe, pe care nu au avut posibilitatea să le prezinte instanței de fond și care ar fi de natură să răstoarne concluziile expuse în hotărârea contestată.

Față de cele ce preced, având în vedere că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar argumentele invocate de către apelant sunt nefondate și combătute integral prin constatările expuse supra, Colegiul civil, ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat și a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), 390 CPC, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de *****.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 26 aprilie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ctitor Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (înaintată în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011).

Decizia este definitivă și executorie, însă cu drept de recurs în termen de două luni de la comunicarea deciziei integrale, la Curtea Supremă de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorul

Judecătorii Olga Cojocaru

Marina Anton

Dosarul:nr.2a-577/24 Judecător: Ciprian Valah
2-23024570-02-2a-07022024

D I S P O Z I T I V U L
D E C I Z I E I

11 iunie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Olga Cojocaru și Marina Anton

Grefier Ecaterina Mihailov

examinând în ședința publică apelul declarat de *****, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ctitor Natalia împotriva Ministerului Justiției,

intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (înaintată în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011), împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 26 aprilie 2023, prin care acțiunea a fost admisă parțial.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), 390 CPC, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

d e c i d e:

Se respinge apelul declarat de *****.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 26 aprilie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ctitor Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Dușcov Valentin, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (înaintată în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011).

Decizia este definitivă și executorie, însă cu drept de recurs în termen de două luni de la comunicarea deciziei integrale, la Curtea Supremă de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorul

Judecătorii Olga Cojocaru

Marina Anton